

Hétről Hétre

A MAGYAR HIRLAP SZÉPIRODALMI MELLEKLETE

Magyarországi megszállások.

AZ UJSÁG MÁRCIUS 16-IKI SZÁMÁBÓL.

Kevés jó hír érkezett Magyarországból ebben a szomorú esztendőben. A régi jó időkben örömmel fogadtuk a magyarországi ujságokat és érdeklődéssel kutattuk: mi ujság otthon. Ebben az esztendőben nem hozott még örvendetes hírt az amerikai magyarságnak, egyetlen magyarországi ujság sem. Az amerikai-magyar sajtó kötelességének tesz csak eleget, amikor ezeket a híreket a nyilvánosság elé tárja, de ha a lelkére, a szívére halgatna, — eltagadná a szomorú ujságokat az amerikai magyarság előtt.

Böven ontják a szenzációkat a magyarországi lapok: itt is, ott is ellenség szállta meg az országot, itt is, ott is, idegen kezek, idegen érdekek irányítják a magyar nép sorsát. Csordultig telt a keserű pohár, mégis még mindig potyog belé néhány csöpp, mintha a végtelenségig tartana Magyarország népének szenvedése, mintha sohasem érne véget a megpróbáltatások korszaka.

A március második felében megjelent magyarországi lapokból közöljük a következőket:

KOMÁROM. márc. 18. — A cseh-szlovák kormány a vagyonadó beszédésének előkészítése céljából a megszállott területen a következő rendeletet tette közzé:

1. További intézkedésig tilos kifizetni a szelvényeit vagy kamatait olyan értékpapiroknak, amelyek a cseh-szlovák köztársaság területén vannak, vagy oly belöldi értékpapirokknak, amelyek külföldön vagy oly polgárok birtokában vannak, akik egy évnél tovább tartózkodnak a cseh-szlovák köztársaság területén. Azok az intézetek és társulatok, amelyek értékpapirokat bocsátottak ki, kötelesek az ezek kamataira vagy szelvényeire eső egész összeget visszatartani addig az időpontig, amikor a kifizetés meglesz engedve.

2. Értékpapirokat, valutát, aranyat és ezüstöt a cseh-szlovák köztársaság területéről a pénzügy miniszterium engedélye nélkül nem szabad kivinni. Külföldre utazó személyek csak 500 koronát, ha családjukkal utaznak, 1000 koronát vihetnek magukkal lebélyezett bankjegyekben Olaszországba, Svájcba, Franciaországba és Amerikába utazók 1000 franknál, Németországba 1000 márkánál többet nem vihetnek magukkal. Nagyobb összegek

kivételéhez a cseh-szlovák devizaközpont engedélye szükséges.

3. Az osztrák-magyar bank 1 és 2 koronás bankjegyeinek a cseh-szlovák állam területére való behozatala tilos. Az ezen területre utazóknak ezekből a bankjegyekből csak 50 koronát szabad magukkal vinniök.

4. Pénzintézetek hitelleveket külföldre csak idegen értékben és csak a devizaközpont engedélyével adhatnak ki 1000 frank összegig.

5. A cseh-szlovák köztársaság területén lakó minden egyén tartozik ezen rendeletet jogerőre való emelkedésétől számított 14 napon belül a birtokában levő és frank, sterling, dollár és lira valutabeli értékpapirjait a cseh-szlovák devizaközpontnak megvételre felajánlani.

5. Aki az 5. pontban foglalt kötelességét nem teljesíti, 5000 koronáig terjedő pénzbüntetésre vagy egy évig terjedhető fogházbüntetésre ítéltetik. Aki a rendelet 1—4 pontjaiban foglaltakat megszegi, 30,000 koronáig terjedő pénzbüntetésre vagy hat hónapig terjedhető fogházbüntetésre ítéltetik.

Cseh sortüz Kassán.

KASSA, márc. 19. — Cseh katonák hétfőn reggel ledöntötték a Szabadság-téren levő honvédszobrot, ami miatt óriási izgalom támadt a városban. A szobor körül nagy tömeg gyülekezett, amely ismét fel akarta állítani a szobrot. A cseh őrség a város háza kapujából a tömeg közé lőtt és agyonlőtte Ördög Ilona eselédet és Hervasies Aranka lapkihordónőt. A város tanácsa délből felkereste Székács zsupánt, hogy elég tételt kérjen a történetekért. A zsupán kijelentette, hogy a legelősebben elítéli az eseményeket és a tetteseket haditörvényszék elé fogja állítani. Intézkedni fog a szobor visszaállítására felől is. Schöbl városparancsnok a kassai hírlapírók előtt jelentette ki, hogy a "felelőtlen gazemberek" ellen a legszigorúbban fog eljárni. A hangulat azonban e két nyilatkozat dacára is izgatott maradt elannyira, hogy délből már gépfegyvereket állítottak fel az utcákon. A két áldozatot a szocialistapárt nagy pompával akar-

ta eltemetni, ezt azonban a zsupán nem engedte meg. A munkásság ezért tegnap déltől ma reggelig sztrájkolt. A temetés mindazáltal a közönség nagy rész vételével folyt le.

Olasz katonák őrzik a Rákóczi hamvait.

MISKOLCZ, március 19. — (A Pesti Hírlap tudósítójától.) Amióta híre terjedt annak, hogy a csehiek el akarják szállítani Kassáról Rákóczi hamvait, mert a magyarok tömegesen zárandokolnak a szabadsághősök sírjához, a csehiek naponta megkísérik, hogy a sírokhoz behatoljanak, de ez mindaddig meghiúsult, mert a templomőr elrejtette a sírhoz vezető ajtó kulcsait. Minthogy a csehiek ennek ellenére többször megkísérelték a kriptá feltörését, az olasz tisztek vezetése alatt katonákat vezényelt ki a dóm védelmére.

A tót katonák nem engedelmessékednek a cseheknek.

Az eperjesi tót ezred, amelyet a csehiek csak néhány héttel ezelőtt állítottak fel, kénytelenek voltak Eperjesre hozni. Az eperjesi ezredet azért szervezték meg, hogy az éjszakai Sárosba benyomuló lengyel haderőket visszaverjék. A tót katonák azonban megtagadták az engedelmességet és ezért voltak kénytelenek a csehiek őket hátrahozni.

A tiszta tót vidékek hangulatára jellemző az az eset, amely a legutolsó napokban a lipótmezei Hybbén történt. A lakosság a csehiek folytonos rekvirálása miatt annyira elkeseredett, hogy fegyvert fogott és kaszával, fejszével a falut megszálló negyven csendőrt kiverte.

Aradon Condrecourt tábornok cenzura alá rendelte a lapokat.

Condrecourt lovassági tábornok, az aradi megszálló csapatok parancsnoka Varjassy Lajos aradi kormánybiztos főispánhoz ma átiratot intézett, amely így hangzik:

"Néhány nap óta a helybeli lapok olyan politikai és katonai jellegű híreket közölnek, amelyek hitelességéhez kétség nem

fér, de alkalmasak arra, hogy rémületet okozzanak a közönség körében és olyan eseményeket provokáljanak, amelyek a rend és nyugalom megzavarását vonhatják maguk után.

A parancsnokló tábornok rendeletéből ezért az aradi napilapok március 19-ének 12 órájától kezdve cenzura alá helyeztetnek. Cenzura alá kerül minden napilap és nyomtatvány, amely Aradon jelenik meg. Azok a napilapok és nyomtatványok, amelyeket másutt nyomtatnak, csak a cenzura hivatal engedélyével terjeszthetők és árusíthatók. A cenzura-hivatal felállításáról a kormánybiztos tartozik gondoskodni. A hivatal a francia parancsnokság ellenőrzése alá helyeztetik. Minden olyan cikk vagy sürgöny, amely akár teljesen, akár részleteiben cenzuráltatott és amelynek terjesztése megtiltatott Arad városában, két példányban a vezérkari irodához beküldendő. Azok a lapszerkesztők, akik Aradon megjelenő lapokat szerkesztenek, ha nem vetik alá magukat ezeknek a rendelkezéseknek, le lesznek tartóztatva, lapjukat el kobozzák és a lap további árusítókat, akik más helyen nyomtatott lapokat a cenzura engedélye nélkül terjesztenek és árusítanak szintén szintén letartóztatják és lapjaikat elkobozzák. Ez a parancs a kormánybiztosl hivatalal mihez tartás és további intézkedés céljából közöltetik Condrecourt, lovassági tábornok, a francia lovasság parancsnoka."

Cseh vasutas sztrájk előtt.

Jelentettük, hogy a csehiek a magyar vasutasokat a fővonalakon csehekkel cserélték fel. A Felvidékről érkező utasok cseh vasutasok elbeszélései alapján közlik, hogy néhány nap kérdése csak, hogy a Felvidéken kitörjön a cseh vasutasok sztrájkja. A vasutasok annyi illetményt kapnak a Felvidéken, mint amennyit a cseh vonalakon és ehez alig néhány koronát kitevő pótlék járul. Mikor a magyar vasutasoktól arról értesültek, hogy ők milyen jól vannak fizetve, a maguk részéről is fizetési mozgalmat kezdtek, amelynek következtében minden jel szerint sztrájk fog kitörni.

Egy fiatal tanár bucsuztatója.

IRTA: BRÓDY SÁNDOR.

JERTEK nádszál-hercegnők, napraforgó-grófok, mirtusz-nének és babér-urfiak, kísérjük ki a temetőbe a tanárt, aki meghalt a szerelem erejének miatta és mivel nem volt szívében elég szilárdság elviselni a tavasz nagy szépségeit és mindazt, ami hozzá tartozik: pompa, csalódás, illatok, titkok, tekinteni tudó virágok és virágos tekintetek.

Ti menjetek előre lányok és legények, a fából készült, bronzot utánzó koporsót elfödjétek, hogy meg ne ütődjenek a járókélok a szegény költözők nagy fiatal-ságán. És várjatok meg a temető kapujában, hogy elmondhassam a baráti bucsuztatót és megdicsérjem a szelid és szigorú életet, amelyet a tanár élt vala — egészen huszonhét éves koráig, amikor kinevezték egy felsőbb leányiskolába. Mert gögös és elbizakodott volt szegény. Így szólt:

— Miért ne mennék közibéjük? Azért, mert részint tizenöt, tizenhat, tizenhét és tizennyole évesek? Majd szépen megbuktatom őket. Majd én a szemükbe nézek! Oh, szegény tanár! A miniszter mondta: menjen, mert tudta róla, hogy erkölcsös férfi és számtanár, és mert ő már nem igen értett ezekhez a dolgokhoz. Az igazgató azonban föltette gömbölyű okulárját, azon át megnézte és kijelentette, hogy:

—No, no!
Micsoda no, no? — kérdezte magától Király Attila — ily szép és büszke neve volt neki.

— Miért nono? — Mélyen tisztelt nagysága? kérdezte hangosan.

— Ne, ne! — nyögte szeliden

válaszul az öreg nő, aztán vont egyet a vállán és Attilát a tanterembe fölvezette, bemutatta, ajánlotta. A tanár pedig szólt:

— Kisasszonyok, tanulni fogunk. Tanulni és nem ibolyát szedni, orgonát fűzni, játszadozni és enyelegni. Önök érezni fogják szigorom, amely esetről esetre könyörtelen leend. Most pedig a dologra. Kisasszonyok, még egyet: ki nem álhatom a mosolygást. Főképp azt, amely együtt történik az ajakkal és a szemekkel. Akinek fehér fogai vannak, szégyelje magát és ne mutogassa, nem vagyok kíváncsi.

Nem kíváncsi! zugott végig a fölkiáltás — némán — a meglepődött szíveken. És mily fiatal, mily jól öltözködik, ahhoz képest, hogy tanár! Rossz ember, de csinos, szép keze van. És a neve Attila!

A lányok nem mosolyogtak. Visszafojtották, napokig. Meg voltak dermedve, oly szigorúan fogta őket a tanár. Mindig examinálta őket, iszonyu sok leekét adott föl, nem lehetett vele beszélni óra után, az utcán; ha valamelyikkel találkozott, elfordította a fejét és amikor egy kis szemtelen mégis megszólította: Jó napot tanár ur! annak másnap — bár jól felelt — elégtelent adott. Egy barátságos jó napért.

De mindez semmi, mindez semmi még. Csak ne nézett volna úgy, ahogy nézett! Kissé féloldalt, szurt a szemével, mintha millió fekete gombostű benyomulna egy leány gyöngye lelkiismeretébe. Megvető, kemény és kiméletlen volt a nézés, egyikük se tudta elvisel-

ni, lesütötték előre pilláikat, melyeket igen sokszor nedvessé tett a könnyü. Sirtak és mérgeledtek szerettek volna meghalni vagy férjhezmenni, egy-kettő sietve meg is eselekedte, nem a rut, hideg halált, hanem a meleg nászt. Azonban nagyobbára igen fiatalok voltak, akiknek a menekülés ez esztendőben még nem volt lehető. Azért egyikük, a legfiatalabbak közül, valamely vasárnap, mise előtt, szólt:

Barátnőim, itt az ideje, hogy védekezzünk a tekintet ellen.

— Csak a módot tudnánk! Zugták a többiek.

— Én már tudom, talán! szólt a kicsi szerényen.

— Nos!
— Vissza kell néznünk reá, erősen; mindig, akkor is, amikor ő nem néz sehogyan. Mindnyájan, mindig, a szemébe mélyesszük tekintetünket, nem kihívóan, hanem kiki úgy, ahogy tud. Én nem ajánlok kegyeteknek és nektek egyes módszereket, csak azt óhajtom, hogy az egyéniség érvényesüljön... És most előre.

Elhatározták, megkezdték; oh jaj neki szegénynek!

Kezdetben bámult, próbált haragudni, zsörtölődött, ő sütötte le a szemét, de meg-meg csak kinyitotta, mert másképpen nem eselekedhetett, mivel ördögi mód jól esett neki félszáz leány nézése — esuf alig volt köztük egy.

Egy darabig még védekezett jó Király Attila, el akart menni, menekülni innét, kérvényt irt folyton, tegyék vásott kis fiukhoz, isten háta mögé, csak el innen, el!

Ámde maradt, mert édes volt

itt lennie. Mintha a menyországban egy kis apartementet rendeznének be a pokol számára. Azért csak mennyország az. Eh, hogy nézték! És mind. Őt, csak őt. Nedves, lágy tekintetek, olyanok, amelyek azt mondták: a tiéd vagyok uram, csak akarj! Parancsoló, de tüzes szemek, amelyeket látva, ő mondta magának: mily boldogság volna engedelmeskedni ennek.

Mereven ült, hebegve beszélt a tanár, a feje fájt, a tenyerébe hajtotta és álmágon beszélt: az arányszámokról. A feje fájt, a szíve fájt mindég, mert az egyik mindegyre bántotta, marta, öklelte a másikat. Az egyik szerelmet prédikált, a másik — logaritmust. Belebetegetett és fantáziált: Ez mind jó erkölcsü urilányka és feleségül nem vehetem mindahányt!

Becsületes fiu volt, csak gyöngy volt. A telet valahogy kiállta, de jött a tavasz és a lányok esufondáros mosolylyal néztek rá: megörbült, összeesett, pomádeval pödörte a bajuszát. Az arca mind halványabb, a nyakkendője mind rikitőbb lön.

Vége volt, meghalt.

Isten veled, Király Attila! Ti pedig lányok jertek és koporsóját borítsuk be őszi virágokkal, de ne az erősekkel, a nehéz illatúakkal, hanem a szelidekkel. Hónapos rózsát hozzatok, krizantemumot, rozsmaringot, kakukkfűvet. Nekem pedig adsza egy vésőt, hogy a fejfájára rójam bus halálának okát és elmúlt életének dícséretét:

Itt nyugszik az, aki nem bírta elviselni a tavasz nagy szépségeit és gyöngy volt a szerelemre.

Az operáció.

IRTA: BIRÓ LAJOS.

ORVOSI lelkiismeretről beszélgettünk és a kedves, jó doktor elmondta ezt a történetet:

— Vasárnap délután volt. Pihenem. Egész héten fáradtra dolgoztam magamat, sok nagybetegem volt. Ekkor nyugtázkodtam, örültem a pihenésnek, nevettem a kis fiamon, aki egy széken lovagolt.

Az előszobából hosszú, türelmetlen, heves csengetés hallatszott. Azután ajtócsapás és egy kongó, mérges, kiméletlen férfi-hang:

— Hol a doktor?

A szobalány a rendelő óráról beszélt valamit, erre egy rekedt, ugató hang dördült meg és abban a másodpercben már fel is tépődött a szobám ajtaja. Boszankodva ugrottam fel. Az ajtóban egy lázas, lihegő ember állott, egy bozontos óriás, vérben forgó szemmel és habos szájjal.

— Mit akar? — kérdeztem tőle ridegen.

— A doktor urat keresem.

— Én vagyok.

Egy kissé megszelidült. Csendesebben mondta:

— Doktor ur, kérem, tessék a feleségemhez jönni. Másfél órával ezelőtt szült... azóta egyre

vérzik... a baba doktorért küldött... tessék gyorsan jönni...

Az utolsó szavakat már elfultan, nyögve mondta. Megsajnáltam.

— Nem jó helyre jött — mondtam neki. — Én belgyógyász vagyok. Specialistát kell vinnie.

— Csak tessék jönni — felelte reszketve. — Majd tudja azt már a doktor ur. Csak tessék jönni sietve, mert elvérzik... Elvérzik...

— Nézze, kérem, — mondtam neki nyugodtan és jóindulattal — az asszony érdekében van, hogy ne én menjek hozzá, hanem olyan orvos menjen, aki ezt jobban érti. Specialista.

— Tessék jönni.

— Én nem mehetek.

Kihuzta magát, a szeme elborult, a szája újra habos lett, felémelte az öklét és egy rettentő nagyot káromkodott.

— De az istenit az urnak, — üvöltötte — nem addig van az. Már négy doktor küldött el... A szegény ember rosszabb a kutyánál... Az az asszony ott dögöljön meg... De bizony velem jön az ur!

Próbáltam energikus lenni:

— Most rögtön takarodjék —

kiáltottam rá. — Nem megyek. Hivjon specialistát. És azonnal takarodjék innen.

Ujra káromkodott egyet, aztán előre hajolt, ádáz dühvel nézett farkaszemet velem, a zsebébe nyult és revolvert vett elő.

— Ha nem jön az ur, — mondta elfulva a dühötől — úgy lövöm le itt, mint a kutyát. Olyan igaz, mint ahogy élek.

Körülnéztem. A kis fiam le esuszott a székről, amelyen lovagolt és elkábultva nézett fel rám. A szomszéd szoba ajtajában megjelent a feleségem sápadt arca. Mit csináljak? A revolver esőve egy arasznyira volt a homlokotól.

— Hát menjünk — mondtam halkán.

Az ember leeresztette a revolvert, de nem tette el.

— Még egyszer figyelmeztetem rá, — szóltam oda neki — hogy én nem vagyok specialista. Elhárítok magamról minden felelősséget.

Lehajtott fejjel dörögte:

— Csak jöjjön az ur.

A kalapom a kezemben volt, intettem a feleségemnek, "szervusz" mondtam a kis fiának és mentem. Mögöttem jött az em-

ber a revolverrel a kezében.

Kocsiba ültünk. Az ember szótlanul gubbasztott mellettem, durcásan bámult a levegőbe és szorongatta a revolverét. Én tele voltam bosszúsággal. Minek jöttem el?... De mit csinálhattam! Botrány legyen? Vagy éppen leljön ez a vadállat?

Megérkeztünk. Kétszobás, tiszta-lakás; az ember valami gyárban felügyelő lehet. A baba hangos örömmel fogad.

— Hála istennek, doktor ur, csak hogy már tetszik jönni... Hála istennek...

Az ágyban egy krétafehér, bágyadt fiatal asszony fekszik. A baba vigasztalja.

— Ne féljen lelkem... Most már nyugodt lehet, lelkem... Hála adhat már az istennek... Itt van már a doktor ur...

Megvizsgálom az asszonyt. Ömlik belőle a vér. Rögtön tisztába vagyok vele, mi a baj. Nem nagy baj; jelentéktelen beavatkozásra van szükség, de ehhez a beavatkozáshoz biztos és gyakorlott kéz kell; annak a kéznek nem szabad hibáznia, nem szabad reszketnie — és én nem csináltam efféle tizenöt éve; nem csináltam orvos- (Folytatás a 4-ik oldalon.)

A beteg leány

IRTA: LEONARD MERRICK.

EGY angol fiatal ember ült a chicagói Palmer House szálloda előcsarnokában és bajuszát rágta. Újságíró volt és egy hét előtt nem kisebb személyiség, mint a Chanticleer napilap kiadója azt az ígéretet tette neki, hogy ha valami új ötlete támad és azt megírja, egy cikszorozatot szívesen elfogad a tollából. Azóta folyton csak ezen töri fejét. "Új ötlet!" Ezt az új ötletet mindenestre meg kell találnia.

A tikasztó meleg előcsarnok tele volt jövőmenő vendégekkel és olyan alakokkal, akik Charlie Bartlett módjára csak az időnek agyonütésével foglalkoztak. A vörös bársony székek mind valamennyien el voltak foglalva és a márványpadozatnak skarlát-piros vázákhoz hasonlatos köpöcsészekkel sűrűn elrepedt fehér és fekete színű hatalmas kockái az ajtók között ide s tova áramló népség lépteitől kongtak. Charlie Bartlett elmélázva nézte a hullámzó tömeget; a lépcsőn lefele libegő esinos hölgyet, a ki-be szaladgáló portást és a lift-boy-t egymásután megfigyelte. Vizsgálódásainak mindeme tárgyai azonban nem igen könnyítettek az ő nehéz gondján; talán még az a esinos hölgy ért volna leg-többet, de az se sokat. Charlie Bartlett letörölte arcáról az izzadságot és egy újságot vett magának.

Amint így alaposan olvasgatná az újságját, egyik oldalon egy hirdetésen akadt meg a szeme, mely holmi lehetőségek gondolatát támasztotta benne. Másodszor is elolvasta hát a hirdetést, mely is illyeténkép szólott:

Mértéktelenség. — Klorál és morfium, valamint egyéb izgatató szerek túlságos élvezetének káros következményeiben szenvedő mindkét nembeli betegek finom igényeknek megfelelő otthont találhatnak. Betegek csak korlátozott számban vétetnek föl. Lelkiismeretes gondozás. Pazar berendezés. Finom szórakozások. Legmagasabb helyekről származó elismerés. — Prospektussal és részletes felvilágosítással szolgál Ferguson dr., Szenvedők Otthona, Lake Lincoln.

Az ilyen hely csakugyan igen jó "modelleket" szolgáltathat. A "mindkét nembeli betegek"-et kiválóan érdekes lehet tanulmányozni.

— No, gondolta magában Charlie Bartlett, talán most elkiálthatnám, hogy "Heuréka." Ezt a tárgyat még nem dolgozták föl irodalmilag; még ma délután írok az igen tisztelt doktor bácsinak.

Meg is írta levelét és abban úgy beszélt magáról, mintha "az alkohol rabja" volna. Azt mondta, hogy erős, megbízható kézre szeretné bízni az egészséget, minthogy azonban attól tart, hogy ha nagyon unni találna magát, akkor nagyon késedelmes volna a gyógyulása, ennél fogva szeretné tudni, hogy jelenleg hány ur és hány hölgy tartózkodik dr. Ferguson födele alatt.

Postafordultával megjött a felelet, mely kielégítő volt. Az árak

csak nagyon kevésbé magasabbak, mint Charlie Bartlett gondolta és az intézetben husz beteg van: nyolc hölgy, tizenkét ur. Ha csakugyan igénybe akarja venni a szakszerű gondozást, akkor Dr. Ferguson kéri, legyen szíves őt az érkeztéről levele értesíteni. Egyszerű, egyenes levél volt és Charlie nyomban válaszolt reája, hírül adván, hogy a "Szenvedők Otthona"-ban harmadnap fog jelentkezni. Már most nagyon jókedvű lett, mert érezte, hogy a Chanticleer kiadója mindenestre kellemes meglepetéssel fogja fogadni a cikkeket.

Lake Lincoln körülbelül egy óra járásnyira van a várostól és Bartlett kiszállva a vonatból úgy találta, hogy a "Szenvedők Otthona" mindenek előtt ismeretes. Egy hordár meg is mutatta az újjával; nem messze volt, egy csoport fa között. Bartlett intézkedett, hogy podgyászát azonnal hozzák utána, maga pedig fityörészve indult az intézet felé.

Dr. Ferguson szíves örömmel fogadta az új vendéget, mondván:

— Isten hozta, Bartlett ur; remélem, nem fogja megbánni elhatározását. Merem állítani, hogy ha komolyan hozzálát, csakhamar erőt veszünk hajlamán.

— Köszönöm a jószágát, uram, mondá Bartlett és area élénkebb színt öltött; mintha kissé elpirult volna. Remélem, beteljesül a jóslata. Igérem, hogy a magam részéről mindent el fogok követni, ami csak tőlem telik.

Ezek után néminemű vallatás következett, amire Bartlett meglehetősen el volt készülve. Többek közt azt is megkérdezték tőle, hogy mióta rabja a szokásának, ő pedig jól tudva, hogy külseje nem mutat arra, mintha megcsontosodott szeszivó volna, azt felelte, hogy még csak rövid idő óta. A vizsgálatot besülettel kiállotta, melynek befejezte után a doktor besöngette a szerezés inasát és meghagyta neki, hogy az új vendéget vezesse a részére kijelölt hálószobába; azután arra kérte Bartlett-et, hogy majd ha megvizsgálják a podgyászát, hogy nincse benne valami szeszies itai, hát ne érezze sértve magát.

— Tudja kérem, ez nálunk "szokás", mondá, semmi más. Egyike szükséges "szokásainknak."

Ezt a viccet minden új vendégnek el szokta volt mondani a doktor. Némely beteg csak nevetett rajta, mások savanyuan mosolyogtak. Charlie elnevette magát, amiből az orvos azt következtette, hogy semmit sem akar becsempészni.

— De dohányoznom csak szabad talán?

— Hogyne, — mondá Ferguson dr. — Itt egy dolgon kívül mindent megtehet, amit akar. Hat órákor vacsorázunk, azután pedig kellemes nyári estéken a szabadban tartózkodunk.

Charlie fölment a szobájába, kényelmesen végig nyújtózkodott a kanapén, pipára gyújtott és olvasni kezdett. Nemsokára felhangzott a "gong" és hősünk

kíváncsian sietett le az étterembe és helyet foglalt.

A "Szenvedők Otthona" olybá tűnt föl előtte, mint egy előkelő szálloda valami fürdőhelyen. Mindenki mintha bizonyos gyönyörűséggel beszélt volna a maga bajáról. Jobbról tőle egy öreg ur ült, aki Apollinaris-t szüresölgetve, hirtelen hozzá fordult és így szólott: "Ma nem gyötör a kíváncság — már három napja nem kinez. Bámulatos eredmény!" Szemközt vele hangosan sóhajtozott egy hölgy és fejét jelentősen rázogatva a szomszédnője felé, halkán panaszkodott: "Biz én csak egyre nyomorultul vagyok, nagyon nyomorultul! Hát ön hogy van, édesem?" Később megtudta Bartlett, hogy a beteg hölgy a klorál-évezetről óhajtott volna leszokni.

Sorra nézegetvén a betegeket, egy leány szemével találkozott a tekinteté, aki nem lehetett több huszonöt évesnél. Sápadt area rendkívül érdekes volt; szépsége, fiatalága és a környezet pedig megható alakká tették. Bartlett azon tűnődött, vajjon miben szenved és vajjon ki fog-e gyógyulni bajából. Remélte, hogy az est folyamán be fogják mutatni a hölgynek.

Reménye teljesedett is. Ferguson dr. a kertben megismertette őket egymással — "Bartlett ur, Vancouver kisasszony." A miss bájosan mosolyogva kérde:

— Hogy van ön? Talán már bánja is, hogy idejött?

Bartlett visszafojtotta az ólós bókot, mely már nyelvére tolokodott és egyszerűen azt mondta, hogy bizony nem bánja.

— Miért is bánám?

— No csak azért kérde, mert a kezdet nagyon keserves, — mondá a hölgy. En legalább egész éjjel sirtam, mikor idejöttem. De most már javulni kezdek, ugy-e doktor?

— Önből a legjobb leány lesz a világon, bálványozta az orvos. Nemsokára haza küldjük.

A hölgy, aki oly hangosan sóhajtozott az ebédnél, most odajött az orvoshoz és panaszkodni kezdett. Bartlett és Vancouver kisasszony tovább mentek.

— Szabad tudnom, suttozta Charlie, ha nem veszi tolokodásnak... De talán magharagszik érte.

— Ugy-e azt akarja kérdezni, hogy miért vagyok itten? — mondá a leány és nagy szeméit nyílt tekintettel függesztette Bartlett-re. Oh, az én bajom a morfium — morfinista vagyok; hát önnek mi a baja?

— Eh... eh — az alkohol, nyögte ki Bartlett szégyenkezve. De még nem súlyos az állapotom; elég jókor láttam a gyógyításához.

— Oh, mondá a leány és két kezét mintegy ösztönszerűleg nyugtatta a fiatal ember karjára. Mondja csak, nem érez valami sajátságos szomszúságot? — kérde suttozó hangon. — Mintha égne a torka? Nekem egész öszintén megmondhatja.

— Bizony egy kis whiskyt szívesen meginnám, — vallotta be

Bartlett. Hát önnek hogy megy sora? Amint hallom, már kezdi leküzdeni a — — gyöngeségét!

— Azt csak úgy mondtam, — felelé a hölgy, vállat vonva; — csak a doktornak mondtam. De nem igaz! Mert reménytelen állapotban vagyok; az én bajomra nincse orvoság. Az orvos azt hiszi, hogy javulok, pedig csak rászedem; és ha innen kikerülök...

— Akkor megint csak előveszfé? — Oh, lihegte a leány, szeretni fogom az örülést! Ahogy most is szeretem. Ön még nem próbálta! Oh az valami gyönyörűség! De ne beszéljünk róla. Beszéljünk másról, például a whisky büvös erejéről; mert azt sehogy sem tudom megérteni.

Bartlett mértékletes fiatalember volt, hát csak úgy ötlöve-hatolva magyarázta, hogy milyen isteni állapot az, mikor az ember whisky-től lesz ittas, a hölgy pedig mohón leste szavait. Azután kellemesebb dolgokra tért a beszélgetés és Bartlett úgy tapasztalta, hogy azt a bizonyos szenvedélyt leszámítva, egy rendkívül nyílt fejű, értelmes leánnyal van dolga. Beszéltek a legújabb könyvekről, a legújabb szindarabokról — melyeket a kisasszony is látott, mivel még csak egy hónapja van az "Otthon"-ban. Az irodalomtól kezdve a tennis-ezésig mindenféle dolgot megbeszéltek és bücsüt véve megállapodtak, hogy másnap majd matchelni fognak, mert a doktornak "finom szórakozásai" között egy jó karban tartott tennis-ground is benne foglaltatott.

Hogy, hogy nem, elég az hozzá, Bartlett a következő napokon nagyon sokat volt Vancouver kisasszony társaságában. Eleinte azt gondolta, hogy azért van ez, mert a kisasszony bőséges anyagot szolgáltat a "cikksorozat"-hoz — amennyiben minden bennlakó baját töviről-hegyire ismerte — de lassanként maga is kénytelen volt bevallani, hogy azért keresi a társaságát, mert kedveli a kisasszonyt. Bizony furesán hangzik, — aminthogy Bartlett előtt is furesán hangzott — de a kisasszony már nem mint "modell", hanem mint leány kezdte őt lebilineselni.

Vancouver kisasszony első beszélgetésüket leszámítva, csak nagy ritkán ejtett egy-egy szót a maga nyavalyájáról, vagy pedig a fiatal ember bajáról és amikor más mindenféléről beszélgettek, Bartlett igen gyakran egészen elfelejtette, hogy morfinistával van dolga; olyan jókedvűen csevegett a leánnyal, mintha csak a Palmer Houseban lettek volna. Azonban minél mélyebben kezdett érdeklődni a leány iránt, a szomorú tény mind erősebben nehezedett a lelkére; mikor aztán észrevette, hogy sokkal többet gondolt reá, semmint kívánatos volna, akkor elhatározta magában, hogy már most véget szakítja vizsgálódásainak.

Egy reggelen aztán tudtára adta a kisasszonynak, hogy távozni készül az intézetből.

— Már három hete vagyok itt és az egész idő alatt egy esőp

whisky-t sem ittam, — mondá. Ha három hétig kitartottam, akkor tovább is megállom. Vancouver kisasszony, jelentem, hogy meg vagyok gyógyulva.

A leány szomorúan nézett reá és így szólt:

— Remélem, nem esalódik, de az is igaz, hogy ilyen hirtelen gyógyulásra nem tudok példát. Beszélj már a doktornal!

— Még nem, felelé Charlie. De hát utóvégre is nem vagyok ide kötvé — és mehetek, amikor nekem tetszik.

Most is a kertben voltak, mint rendszeren: Vancouver kisasszony egy függőágyban heverészett. Fehér ruha volt rajta s haját borzossá tette a vánkos és a szellő. Charlie elgondolta, hogy még soha sem látta ilyen elragadóknak és a józan eszét még soha sem kellett ennyire féltetnie, mint ebben az órában. Sőt szeméiből bánat, sőt majdnem gyöngédség áradt.

— Hát ne menjek? — szólalt meg Charlie.

— Én... én hogy adhasak tanácsot? — mondá Vancouver kisasszony. — Tegye, amit legjobbnak tart.

— Nekem legjobbnak, ha elmegyek, — jelenté ki Charlie.

A fiatal ember összeráncolt homlokkal bámult a pázsitra és érezte, hogy igazat mondott. Szerelmes lett a leányba. Rettenetes! Szörnyűbb valami nem is történetelt vele. Ezt a leányt szereti! Igen, igen, minél hamarább távozik, annál jobb lesz a szívének.

— Tudja-e, hogy még meg se mondta a keresztnévét? — mondá rövedt hangon. — Pedig szeretném tudni.

— Frankie.

— Frankie Vancouver... furcsa; szinte nem is lehetne más. Ma délután távozom, Frankie Vancouver kisasszony. Legyen szives istenhozzádót mondani.

Csak képződés volt, vagy talán csakugyan reszketett a leány ajka? A fehér arc csakugyan még fehérebbé változott a fiatal ember szavaitól? A leány kezét nyujtott; a fiatal ember megfogta és egy pillanatig szorosán tartotta a magában.

— Isten önnel, suttogta Vancouver kisasszony.

— Isten önnel, — ismétlé Bartlett.

Egyik sem adott tanácsot a másíknak, pedig mind a kettőjüknek az volt a szándéka. A fiatal ember sarkon fordult és elindult a pázsiton; azzal tisztában volt, hogy a leánynak tudomása van szerelméről és a leány, amint a távozó alak után nézett, szintén tisztában volt azzal, hogy ő is érdeklődik a fiatal ember iránt. Charlie a doktornak megköszönte a szives gondoskodást és kijelentette, hogy még ma elutazik. Vancouver kisasszonyt azonban nem látta többé; az gyöngékedett és ebédjét is szobájába vitette.

Persze olyan volt az egész dolog, hogy Charlie legjobb szeretett volna egyet nevetni rajta és felejteni. Csak hogy nem bírta. Sehogy sem volt képes lerázni magáról a tudatot, hogy a leány, akit szeret, egy intézetbe van zárva Lake Lincolnban, ahol morfinizmus ellen gyógyítgatják. Charlienak nehéz álmái voltak. Folyton egy félelmes alak kísértette, aki Frankie volt és mégsem Frankie — súlyos álmaiból felocsudva, hideg verejték ütött ki rajta.

Néha-néha azon tépelődött, hogy mi lesz majd Frankieből. Irásközben a tíz évvel öregebb Frankie képe rajzolódtott eléje a papirosra és megzavarta munkájában. Ilyenkor összerázkódott, elment az íróasztal mellől és az nap nem igen tudott dolgozni többé.

Gondolatai szanaszét kalandoztak és figyelmét oly nehezen tudta munkájához láncolni, hogy bizony tizennégy nap is bele tellett, amíg a cikksorozat első cikkével elkészült. Mindazonáltal most már "lendületbe" kezdett jönni és gyorsan haladt. Ugy gondolta, hogy legjobbnak lesz mind a hat cikket — mert ennyire tervezte volt a sorozatot — legyűrti egyszerre; és amikor elkészült velük, kezeit egymáshoz dörzsölte. Mert ez a hat cikkeske először is egy szerkesztői bókot, másodsor egy jelentékeny summa pénzt jelentett a szemében. Mióta kijött az "Otthon"-ból, még egyszer sem volt ilyen jókedve.

Lakott pedig az Indiana Street-en egy boarding house-ban és munkálkodás közben bizony semmi mással nem törődött, még új-

ságot sem olvasott. Hát ki írhatná le az ő kínos megdöbbenését, mikor másnap reggel belekukkantván a Chanticleer-be, azt kellett tapasztalnia, hogy lefőzték, esunyául lefőzték. Toporzékolni kezdett dühében és elkáromkodta magát. Rettenetes nagy betűkkel meredt rá az előleges jelentés: — "Az Ital és a Hölgyek! Hogyan és miképpen élnek az Alkoholisták Gyógyintézetben. Kiküldött tudósítónk jelentése. Mindennap egy-egy cikket közlünk. Előkelő Hölgyek Szesz Után Esengenek! Meglepő Történetek Társaságbeli Egyének titkos Büeniöl!"

No, ez igazán meglepő! Mi ez, mi ez? Oh, az az átkozott "véletlen", — hisz majdhogy szóról-szóra elírták előle a témáját! — Ördög és pokol! — dühöngött Bartlett, elképedéséből magához térve; — valaki ellette az ideámat, valami szemfüles yankee gazember bemászott a szobámba, amikor nem voltam otthon! Hej, ha megcsipem a bitangot, hej, de kitaposom a lelkét!

Kalapját, botját fölkapva kirohant és a legelső cab-be belevágta magát. "A Chanticleer kiadója otthon volt és véletlenül beszélni is lehetett vele.

— Tudni akarom, kezdte Charlie, hogy annak a bizonyos alkoholista cikksorozatnak ki a szerzője? Remélem, nem titok. Tesék megmondani!

— Hát — mondá a kiadó — köze ugyan nincs hozzá az urnak, de azért megmondom. Egy "outsider" küldte be és az idea jónak taáltatott. Miért kérdi?

— Miért kérde? — visszhangozta Charlie izgatottan; hát nézze meg ezeket a rongyokat! (S e szavakkal cikkeit szépen az asztalra teregette.) Ön azt mondta, hogy támadjon valami új ötletem. No hát támadt is. Itt van megírva, de az ön nyomorult outsiderje ellopta a tárgyamat. Bemászott a szobámba és ellopta.

A kiadó, zárjel között megjegyezte, hogy "biz ez baj."

— Baj! — heveskedett Charlie. — Az lesz ám még csak az igazi baj, ha megtalálom a csirkefogót! Nem szeretnék a bőrében lenni, azt mondom! Hát azért szerettem én olyan keservesen az adataimat, hogy a végén ellopják tőlem? No megállj!

— Helyes, — jegyzé meg a kiadó, csak hogy nekem semmi közöm hozzá. — Mely kijelentés után belefűtött a szívarszipkájába és azt mondta, hogy az "outsider"-nek George R. Wibrow a neve, és ebben meg ebben az utcában lakik, egy messze külvárosban. Charlie nagy lélegzetet szippantott magába és eltávozott.

Az utcát nehéz volt megtalálni, de végre megalálta. Csöngetésére egy német eselédleány nyitott ajtót, akitől megkérdezte, hogy Wibrow ur valósággal itt lakik-e, vagy csak a leveleit címezteti ide. A eseléd bevezette a fogadó szobába és ámbár az angolságát nem igen lehetett megérteni, Charlie mégis azt következtette, hogy a keresett gentleman csakugyan itt lakik.

Megállt hát a nyönyegen, kalapját az asztalra tette és botját marokra fogta. Kinyilván pedig az ajtó, Frankie Vancouver kisasszony lépett ki rajta.

Mindketten meghököltek; mindketten egyszerre mondták ki az egytagu szócskát:

— "Ön!"

— De... de... hogy... hogy — lihegte Charlie.

— R. Wibrow az írói álnevem — magyarázta a hölgy. Ujságíró vagyok. A "Szenvedők Otthoná"-ban is ilyen minőségben tartózkodtam. Csak színeltem a morfinistát... mert valami rettenetes betegség nélkül nem juthattam volna be. — Fűrészve nézett Charlie-ra, azután hozzátette: Remélem, azóta józanul él!

— Józanul! — kiáltá Charlie; — óh Jupiter! Hisz én is zsurnaliszta vagyok, én is csak színeltem az alkoholizmust; én is írtam egy cikksorozatot és csak azért... Oh, kedves, kedves Frankie; ha elgondolom, hogy maga kollegám és egészséges, mint a makk! Idejövét azt hittem, hogy egy férfit találok és azért jöttem, hogy megszoritssam azt az édes kezeckéjét!

A hölgynek nem volt semmi kifogása ez ellen, sőt maga is melegen viszonzta a kézszerítést; azután hogy, hogy nem, Charlie karja egyszerre a hölgy derekára tévedt, Frankie pedig sirva borult a kollega vállára és... a többi már banális.

Az operáció.

(Folytatás a 2-ik oldalról.)

növendék korom óta és akkor is csak egy kitömött bábón csináltam. Most az eleven és érzékeny, a rémögő és vérző élet lesz az újjam között...

Éreztem, hogyan sápadok el. Bágyadtan néztem még egyszer körül: hátha meg lehetne szabadulni. Az ember ott állott az ajtófélfá mellett és kezében tartotta a revolvért, és ez az asszony elvérzik, ha segítség nem jön.

— Víz! — mondtam hangosan. Hozták a meleg vizet. Megmostam a kezemet, megmostam kétszer, háromszor; halasztottam a dolgot. Az ember azonban ott állott az ajtó mellett a revolverrel a kezében, az asszony arca még fehérebb lett; és a bába vigasztalta:

— Ne busuljon már, lelkem... Olyan már, mintha semmi baja nem volna... Itt a doktor ur... Összeszedtem minden erőmet, összeszorítottam a fogamat és oda léptem az asszony mellé. Még egyszer megdideredtem attól a gondolatától, hogy ez az asszony

a kezem között halhat meg, azután rettenetes erőfeszítéssel összedtem magamat és nyugodtan, félig öntudatlanul, de reszketés nélkül, lélektelenül, mint egy gép dolgozni kezdtem.

Sohasem csináltam azt, amit most csinálnom kellett. De abban a másodpercben, amelyben hozzáfogtam, egyszerre eszembe jutott a könyv, amelyből ezt az operációt tizenöt évvel ezelőtt tanultam. Minden szóra emlékeztem, láttam a lapot, amelyen le volt írva, láttam a rajzot, amely a tulsó lapon volt. Mintha vizsgán lettem volna, magamban mondtam a szöveget. A szívem riadtan vert, az ajkam szótlanul morzsoltta könyvnek a szavait: előbb ezt teszem... azután így hatolok előre... aztán ilyen mozdulatokat...

Megvolt. Nem történt baj. A vérzés rögtön elállott, a bába ujongott és hálálkodni kezdett, a

fehér asszony megkönnyebbülten pillantott fel és az arca másodpercek alatt szinesedni kezdett; én ott álltam az ágy mellett és még egy utolsó ijedelemtől reszketni kezdtem.

— Csak köszönje meg, lelkem, a doktor urnak — biztatta a bába az asszonyt. — Nekí köszönheti az életét.

Elfordultam. Megmostam a kezemet. Nyugodtan, halkán adtam néhány utasítást.

— Most már nem lesz semmi baj, — mondtam biztos hangon. — Mivel tartozom, doktor ur? Végignéztem rajta és mértéktelen düh támadt fel bennem.

— Ötven koronával — mondtam ridegen.

Az ember összecsuplott. Szánalmas, ferde nyomorék lett belőle. Hogyan nézhettem én ezt az embert óriásnak? Vacogott a fogá:

— Doktor ur, — mondta da-

dogva — honnan vegyek én ötven koronát? Honnan vegyek a jó isten szerelmére?

— Ahhoz nekem semmi közöm — feleltem kegyetlenül. — Azt akarta, hogy jöjjenek. Most fizessen.

— De ötven koronát?

— Ötven koronát! A revolverrel tudott hadonászni...

Az ember előkereste az ötven koronát. Nyögött a keresés közben. Azután lefzette a kezébe. Reszkettek az ujjai és verejtékezett a homolka. Soha siralmasabb nyomorékot.

De egy pillanatra nem jutott eszembe, hogy elengedem neki a pénzt. Meg tudtam volna fojtani. Kínosni tudtam volna. Rugdosni tudtam volna. Fizetés közben néha rám nézett: egy konkra váró, éhes kutyának az alázatos pillantásával, hogy nem adok-e vissza a pénzből valamit. De én örültem ennek a vergődésnek; legalább így kellett boszut állnom rajta, amiért majdnem arra kényszerített, hogy embert öljen.

— Bundi bácsi, — kiáltotta teljes erővel, — Bundi bácsi! — kúrjantot újra a fogadós után s aztán odafordult az urakhoz, akik csendesen hallgatták a szomszéd szobaheliek beszélgetését.

szelölőzi magát.
pörölése után egy kicsit emberék közt ki-
szándékkal, hogy az apjával való minapi
kó, aki lóháton jött meg a tanjáról azzal a
idegen ur közé betoppant maga Kerek Fer-
széd kis terem folyosói ajtaja s a három-
tértek fölötté, egyszerre csak nyit a szom-
az új hirt s egyelőre szinte napirendre is

Mig jó, beszélgetésben így érintették
megírjuk Isten segédelmével azt is.

nem pusztultak magvasul. Hát man csak
való nívist, hogy a Kerekgyházy urak ki
Eddig is nagy kar volt Kerekgyházy urak ki
Hát nagy ideje, hogy oszljon a kumhalom.
Nagy, — nem nyólnék a hegyek sem az égig.

— Ugy van a jól, — mondta megint P.
János. — Országos csavarogó.

— Fiszkes fene, — bökte ki G. Csúrka
— mi lesz a Ferkóból?

— De a Ferkó, a Ferkó, — szolt valaki,
kérdézn, ha ránez, már tudja.

dezi, mi van bennük s tan ki se kell neki
papasemen sem a régi irásokat, de kikér-

— 25 —

alatt. Kis bajsza borzas volt, finom vonalu,
de kemény husu, piros ajkai szigoruan ösz-
sze voltak csukva s erős pofacsontjait is
kivetette valami ideges, erős és mély in-
dulat.

Könnyen, kanyargós, hanyag betűkkel,
de jól, egészségesen olvashatóan írta alá a
nevét s úgy adta az urak kezébe a papirla-
pokokat, mintha csak szivarral kínálta volna
meg őket. De ezek, ahogy elolvasták az alá-
írást, igen elképedtek.

— Pardon, — mondta az első ur, — ez
nem garantált név. Én az Unio-éget nem
vihetem bele egy ilyen üzletbe, ahol pöröl-
ni kell az Uraságod atyjával, aki a mai lap-
ban nyilatkozott, hogy a fia aláírásáért sem-
mi garanciát nem vállal.

Ezzel visszatette elegánsan az asztalra
a megrendelőlapot.

Ferkó megdöbbenve nézett rá, mint aki
előtt villám esapott le.

A másik ur elébe tartotta a lapját.
— Kérem alássan, a becsületszávára
tetszik mondani, hogy ez az aláírás jó?...

— Menjen a fenébe, — rivallt rá Fer-
kó, s kitépte a kezéből a lapot.

A harmadik ur már az ajtónál volt,
onnan szolt vissza?

— 28 —

ca felé. S bent látam, ridet, kopasz udvar.
A polgármester háza ebben is módos.
Az udvarán eperfák állanak s az utca felől
deszkakerítés van; előre állított s a réséken
meg leccel is leborított óles palánk, a me-
lyen nem lehet belenni, ha csak a deszkából
kihullott görcsök helyét nem keresné meg
a kíváncsi ember, már például Kornyá ta-
nar ur, aki éppen előtte siet a nyomdába.
S ez a rettenően hosszú utca egészen
néptelen. Egy lélek sincs kint. Senkinek
sincs utja a gömbökös járdán, egy gyerek
sem ugrol kint a portán, egyetlen szeker
sem zörög végig a széles kocsiúton. Se ku-
tya, se csirke, se liba nem lábatlanokdík
idekint. A könnyű fehé, porra örött sar-
tenger úgy fekszik az uttesten, hogy a leg-
kisebb szél feldobja a levegőbe s nem ka-
varja más, ha csak a szél nem. Ló nem
nyerit, tehen nem bög, kutya nem ugat se-
hol, mintha egy elvarázsolt városban, vagy
inkább egy babonával borzasztó nagyra
megnövelt álomfaluhan jánna az ember.
Ezek az utcák mind üresen állanak. Csak
örögasszonyok piszmognak bennük, a fia-
talok, a dolgosak, a gyerekek, a fűgék mind
kint vannak a mezőkön, a rengeteg határ-

— 32 —

— 29 —

— Kérem szépen, én a magyar iroda-
lom nevében mindenesetre köszönettel fo-
gadom a becses aláírását, ne tessék félni...

A három ur elment s Ferkó úgy állott,
mint Lóthné Sodoma végén.

— Bundi! — rikoltott ki égre, de fakó
és törött hangon.

A köpcös kis fogadós bebujt.
— Igaz, hogy az apám nyilatkozott el-
lenem?

— Hát, igaznak igaz, — nyögte az em-
ber.

Ferkó a lovagló vesszőjével végigvá-
gott a csizmaszárán. Elment az ablakig,
meg vissza.

— Azér a nem baj, istállom, — folytat-
ta a fogadós.

— Persze, hogy nem baj!... — hör-
dült fel Ferkó s a tenyerével végig törülte
fényes, szédülő homlokát.

A másik szobából nagy kacagás hallat-
zott be. A tanácsbeliek lassan felszabadul-
tak a Ferkó megjelenésének megdöbbenő
hatása alól s annál tulzóbb hangossággal
kezdtek beszélni.

— A kunkutyák! — morogta Ferkó és
levetette magát egy székre.

Tompán és megködösödve meredt ma-

A többi házikónak aztán csak két-két ablaka van szemhatárig, valamennyi előtt egy falnyi kis kert, abban májva, verbea, rozmaring, rozda... s پاسوس kötés az ut-

barára bevonva.
utára s olajfestékekkel van válmagasságig borzasztó nagy épület, nyolc ablaka van az tón, s itt a polgármester háza, amely téglával van burkolva az egész homloká- let, itt az orvos háza, amely fényes sárga egy két zsidoszint, vagyis uras külsejű épü- közel van egy-egy nagyobbra szabott ház, vagány. Csak az utca elején, a piachoz még szemléltető képeken a fasor vagy a vasuti sora, mint az iskolai olvasókönyvekben a szövegeket, ez az utca elején, a piachoz még a régi sivatag. Végül hosszún, egyenes A kerékgyázi Simor-utca olyan, mint

II

bad nagy kum vendéglátóknak, fölölges vleményt nyilvántartani egy szá- tához tartván magát, hogy a más dolgától Bundi básti pedig hallgatott, ahhoz a regni- S egészen, hangosan felkacagott.

— 31 —

ga elé. Valahol a lelke mélyén nagy indulat kezdett felgyülni. Valami szilaj és nehéz vágy, hogy a tromfra tromfot adjon.

— A kunkutyák, — mondta újra az apja kedvence szavát, aztán fölnevetett.

— Hát kitagadott az öreg? mi? — szólt rá Bundira, aki alázatosan és esőndesen állott előtte.

A kocsmáros vállat vont. Nem szeretett beleavatkozni a más dolgába. A feleségén járt az esze, az majd elmondja a magáét...

— Hát mit szólna az öreg, ha más apát keresnek magamnak, mi? — kérdezte Ferkó fölvetve a fejét, valami bolondos, megvidámító ötlettől elszédülve.

Felugrott és elkezdett idegesen, halkán nevetni. Hang nélkül és nagy mozdulatokkal.

Vállon ragadta a gazdát, aki olyan volt mellette, mint egy tömött zsák s kissé meg- rázta.

— Mondja csak! nincs ennek a polgármesternek egy lánya?

— Haj, dehogy nincs, könyörgöm, de még borzasztó szip van neki. A Mariska.

— Még ma megkérem feleségül. Hadd örüljön az öreg ur!

— 30 —

teleplezést, de azért mindenik a zsebéhez A három ur kellemetlenül fogadta a delo lapokat! Sohasem zsebrózzák magukat. — Adják csak az urak azokat a ren- tesen és vidáman szóló rajuk.

hoz s végig mustrálta őket. Aztán természetesen Ferkónak nevezett, újra odafordult az urak Ferkónak s meg bizalmasabban Kerek Ferkó pedig, akit az egész nép egyse- nyugtatta a társaságot.

Megvetés volt a szavában, amely meg- tekegyházyval egy levegőt szíjui.

Volna be az ajtót. Semmi kedvem egy Ke- — Jó, hogy bezárt, mert én zártam

A polgármester leintette őket.

Mindenki zugni kezdett s forni, pe- zsegni a sűrű kum ver az emberekben.

— Hogyan mert ez bezárni az ajtót? — fakadt ki a városi főjegyző. — Tan nem

nezett rá, azzal becsapta az ajtót.

gármesterrel, aki nyugodtan, közönyösen emelte a kalapját s szembe nézett a pol-

lantott az ott ülő társaságra. Könnyen meg- Ezzel odalépett a közpafához s átpl-

— Urak, — szólt, — én itt a magánla- kásomban vagyok. Szolgálatok valamivel?

— 26 —

nyult. Ezen a füresa alföldön nem szokatlan az efféle duhaj urak tékozló mániája.

— Bokor vagyok, — szólt kissé kihívó- an az első ur.

— Konyak, likőr etcetera, Fraudent et Comp, — szólt a másik.

— A Teljes Uri könyvtár, amelynek egy uri család butorzatából sem szabad hiányozni, — mondta a vörösképi.

Ferkó intet nekik s átvette a vörös ur kezéből a töltő tollat s leült az asztal mellé. Ebben a perében Bundi gazda lépett be és úgy elbámult a Ferkó láttára, mintha még sohasem let volna hozzá szerencséje.

— Szalasszon csak a két professzorom- ért, — szólott Ferkó, — de hamar!

A vendéglős már kint is volt az ajtón s a folyosón torka szakadtából kiabált:

— Béni, Béni! Hamar, az anyád!

Ferkó egy pillanat alatt aláírt egy vag- gon olajat, nagymennyiségű likőrt és cog- nacot és annyi könyvet, amennyit csak volt lelke valakinek beírni a kitöltetlen blanket- tába.

A haja a homlokába esapzott s igen fel volt hevülve a hosszú lovaglástól. Szép, erőteljes metszésű sasorra dacosan és meré- szen ereszkedett le nyílt és fehér homloka

— 27 —

MOST, ho- delem minchat emb- rettenthettele- eszembe jut e- ténet, amelye- Párisban hál- lö egy orosz- komoly és me- életének a f- játékaikban- lálmányu- re- den esztendő- nak százezer- lenértéke gy- tendőben hoz- nos kis törté- is egy józú a- a következő

— Egy ba- Szergej, kapit- cárnó" nevű "Katalin ca- bonyodalom- olasz partok- kálása közbe- te. Valamij- je, azt nem- gyok tenger- hajót meg- néhögva a l- ahol is három- hajógyárnak- hajó kijavítá-

Andrejevic- pon reggel- nézte Triesz- reggel kilen- lian unatkoz- napot itt tö- szinte lehte- olyan a hajó- van akár es- rason nincs- változatosság- elhatározta,- megy Mont- het ott val- gyobb bizton- gával a had- számban 500- talin cárnó- Csak a kéz- meg a benne-

Az 500,00- verkezve, e- lóba, ahol- után jelent- nált. Eleinte- de minthogy- dogolni, esa- te et quara- renese itt s- ni, visszatér- gén elveszt- pénztárt. 6- Trieszthé- sett, harma- hajó elindu- volt, mintha- és mintha- vagyona m- nek a nehé- Csak akkor- zölgött Tri- folytassa ci- dett azon- képen mit-

Mert há- nálma, az- frankot mé- lehet szó ne- könsen ne- résznek. S- megoldása- egyelőre a- pedig a le-

Montecarlói történet.

IRTA: HELTAI JENŐ.

MOST, hogy a monakói fejedelem elesapta az ő harminchat emberből álló kitűnő és rettenthetetlen hadseregét. — eszenbe jut egy montecarlói történet, amelyet pár esztendő előtt Párisban hallottam. Az elbeszélő egy orosz gróf volt, nagyon komoly és megbízható ember, aki életének a felét a montecarlói játékbankban töltötte és saját tálmányu rendszere szerint minden esztendőben leadott a banknak százezer frankot. Ennek ellenértéke gyanánt minden esztendőben hozott onnan egy esinos kis történetet vagy legalább is egy józsi adomát. Ő mondta el a következő esetet is:

— Egy barátom, Andrejevics Szergej kapitány volt a "Katalin cárnő" nevű orosz hadihajón. A "Katalin cárnő" a guatemalai bonyodalom következtében az olasz partokon cirkált és e cirkálása közben valami baleset érte. Valamije eltört, hogy mi je, azt nem tudom, én nem vagyok tengerész. Elég az, hogy a hajót meg kellett javítani, ennélfogva a hajó Triesztbe ment, ahol is három napig vesztegelt. A hajógyárnak ennyi idő kellett a hajó kijavítására.

Andrejevics Szergej az első napon reggel nyolc órakor megnezte Trieszt nevezetességeit és reggel kilenc órakor már pokolian unatkozott. Hogy ő három napot itt töltsön Triesztben, ezt szinte lehetetlennek látta. Mert olyan a hajós, hogy a vizen megvan akár esztendőig is, de szárazon nincs türelme és szereti a változatosságot. Tíz órakor tehát elhatározta, hogy ő bizony elmegy Monte-Carlóba, hátha lehet ott valamit csinálni? Nagyobb biztonság okáért elvitte magával a hadipéztárt is, kerek számban 500,000 frankot, a "Katalin cárnő" egész vagyonát. Csak a kézipéztárban hagyta meg a benne levő summát.

Az 500,000 frankkal fölfegyverkezve, elrobogott Monte-Carlóba, ahol rögtön megérkezése után jelentékeny forgalmat csinált. Eleinte a rouletten játszott, de minthogy itt nem tudott boldogulni, csakhamar áttért a trette et quarantera. Miután a szerenese itt sem akart rámosolyogni, visszatért a roulettehez. A végén elvesztette az egész hadipéztárt és akkor visszatért Triesztbe. Még csak nem is késett, harmadnapra, két órával a hajó elindulása előtt, Triesztben volt, mintha mi sem történt volna és mintha a "Katalin cárnő" vagyona még mindig ott feküdnék a nehéz vasláda fenekén. Csak akkor, amikor a hajó elgöngyölt Triesztből, hogy tovább folytassa cirkáló-utját, akkor kezdett azon tűnődni, hogy voltaképpen mit is csináljon ő most?

Mert hát valamit kellett csinálnia, az bizonyos. Félmillió frankot még Oroszországban sem lehet szó nélkül elsikkasztani, különösen nem egy egyszerű tengerésznek. Szerenésére a kérdés megoldása nem volt égető, hiszen egyelőre a tengeren cirkált, még pedig a lehető legnagyobb óva-

tossággal, kerülvén a más orosz hajókkal való fölösleges érintkezést.

— A végén, ha minden kötél szakad, — mondta magában Andrejevics Szergej, — föbelvőm magam, ahogy férfihez és katonához illik.

Ebben meg is nyugodott, mert egyelőre nem tudott okosabb megoldást. Minden attól függött, meddig tart a guatemalai bonyodalom és meddig szabad neki, minden ellenőrzéstől menten, a "Katalin cárnő"-vel a tengeren kószálnia?

A szerenese, amely a montecarlói játék-terekben olyan rosszul bánt vele, ezuttal mintha jóvá akarta volna tenni azt, amit ellene vétett. Nemesak a guatemalai bonyodalom húzódott az idők végtelenségéig, de egy külön rendelet ismét Triesztbe kormányozta a "Katalin cárnőt." A hajónak itt be kellett várnia Ivan nagyherceget, aki őt hat nap alatt volt odaérkezendő.

— Ez az Isten ujjá, — mondta a kapitány és Triesztből ismét elment Monte-Carlóba. Ezuttal azonban nem ment egyedül, magával vitte két tisztársát: Marloff és König tengerész-hadnagyokat. Az egész uton ittak és amikor a mámor földhöz vágta őket, a kapitány elmondta tisztársainak, hogy ő bizony elroulettezte a "Katalin cárnő" egész vagyonát.

— Mit gondoltok, beestelen ember vagyok? — kérdezte a kapitány.

— Nem vagy beestelen ember, Andrejevics Szergej, — mondta Marloff hadnagy, — csak nem tudsz kártyázni. Ha az én kezemben lett volna az a pénz...

— Nekem van egy biztos módszerem, — nyögte König hadnagy, de a módszert nem közölte senkivel, mert nyomban e kijelentés után elaludt.

Monte-Carlóban a három tiszt jelentkezett a bank igazgatóságánál.

— Vagy tíz nap előtt minden pénzemet elvesztettem, — mondta Andrejevics Szergej kapitány.

— És most utiköltséget kér?

— Igen. Ötszázezer frankot... Az igazgató helyettese finoman mosolygott:

— Mennyit méltóztatott veszteni?

— Ötszázezer frankot... minden croupier megmondja önnek!

Monte-Carlóban azok a szegény emberek, akiket a balvégzet az igazgatóság könyöradományával utaztat haza, a croupierk emlékezőtehetségétől függenek. Mielőtt a bank alamizsnát ad nekik, végig kell járniok a termekeket, amelyekben valaha a roulett golyójának a perdülését lesték. A croupierk megmondják: ját-

szott-e az illető, hogyan játszott, mennyit nyert, mennyit veszített? Ehhez méri az igazgatóság az utiköltséget.

Andrejevics Szergej kapitányról is elmondták, hogy igen ismerik, játszott, nagyban játszott, nagyban veszített, az is meglehet, hogy ötszázezer frankot veszített. Ötszázezer frank utiköltséget azonban senkinek sem ad a bank, még annak sem, aki százszor annyit hagy ott. Nem adott Andrejevics Szergej kapitánynak sem. Le akarták főzni rongyos ezer frankkal és finoman mosolygottak hozzá.

A kapitány azonban nem mosolygott, hanem komoran szót tisztársaihoz:

— Önök hallották, uraim! Szerettem volna békésen elintézni a dolgot, de ha nem megy, úgy is jó...

És odaült az igazgató elé:
— Nekem kell az ötszázezer frank... nem az én pénzem volt... idegen pénz volt...

Az igazgató vállat vont:

— Sajnálom!
Andrejevics Szergej meghajtott magát:

— Vissza fogok jönni a pénzért... de nem így... Hajón?

Az igazgató, aki ennél nagyobb viharokat is látott már, udvarias hidegséggel mondta:

— Mindig örülni fogunk a szerenésének!

És a három tengerésztiszt visszament Triesztbe. Most már Andrejevics Szergej nagyon is tudta, hogy mit fog csinálni. Egyszerűen levomul a "Katalin cárnő"-vel Monte Carló alá és bombázni fogja a várost.

Szépén összelövi a kaszinót, a gyönyörű hoteleket, hadd pusztuljon el minden, ha már neki is el kell pusztulnia. Neki most már ugyanis mindegy! A két hadnagy mindenben igazat adott neki.

A szerenese, amely most már úgy látszik, hódoló szolgáljaul szegődött, újabb meglepetéssel kedveskedett neki. Iván nagyherceg ugyanis nem jött el, ellenben egy másik sürgős rendelet Guatemalába, a bonyodalom színhelyére vezényelte a "Katalin cárnőt".

A hajó elment Guatemalába és ott maradt négy hónapig, mindaddig, míg a bonyodalom esomóját meg nem oldották és az orosz-olasz konfliktus békésen befejeződött. Oroszország kapott egy darabot Kínából és ezzel a dolog el volt intézve, Andrejevics Szergej kapitány hazajöhetett. Haza is jött.

— Ami késik, nem mulik, — mondta, amikor Monte-Carló alatt megállt. És Marloff és König hadnagyokat beküldte a bank igazgatóságához.

Az igazgató ugyanazzal a finom mosolylyal fogadta őket, amelyet egyszer már volt alkalmuk látni.

— Andrejevics Szergej kapitány, — kezdte König hadnagy.

— Emlékszem, — bólogott nyájasan az igazgató.

— A kapitány bocsánatot kér, hogy ígérését csak most válthatja be, de közben sürgős dolga akadt Guatemalában, ahonnan e pillanatban érkezett meg. Most itt van... a hajóval!

— Szép, nagyon szép, — szolt az igazgató.

— A hajó az öbölben van. És amennyiben a bank igazgatósága délután három óráig vissza nem fizeti a kapitány ötszázezer frankját, megkezdjük a bombázást.

Az igazgató a székre roskadt:
— Tessék? — kérdezte sápadtan.

— A bombázást, — ismételte Marloff hadnagy. — Összelöjjük Monte-Carlót. Nekünk már ugyanis mindegy! A mi életünk úgy sem élet. Minket ugyanis föbelőnek, ha ugyan magunk nem végünk magunkkal. Hát ha már el kell mennünk, hadd pusztuljanak el önök is!... Ajánljuk magunkat.

Az igazgató mosolyogni próbált:

— De uraim... önök tréfálnak...

König hadnagy odavezette őt az ablakhoz, amely a tengerre nyílt:

— Látja odalenn a "Katalin cárnőt"? És látja azokat a fekete pontokat? Tudja, mik azok?

— Ágyuk! — mondta Marloff hadnagy.

— Uraim, — mondta a bank igazgatója, — bocsánat... de ez a dolog nagyon komoly... nem tudom... nem intézkedhetem... megdöglési időt kérek...

— Délután két óráig meg van adva... tovább nem... két órakor elhagyjuk Monte-Carlót és három órakor bombázunk!

— Össze fogom hívni az igazgatóságot... jelentést fogok tenni a fejedelemnek...

— Ahogy önnek tetszik... Vizszontlátásra!

A két hadnagy eltávozott. Tíz pere múlva egész Monte-Carló tudta már a nagy esetet. Borzasztó izgalomban volt mindenki. A fölösebbek lázasan esomagoltak a hotelekben. A bank igazgatósága pedig verejtékező homlokkal tanácskozott.

Két órakor a bank igazgatója savanyu, de még mindig elég finom mosolylyal átadta az 500,000 frankot König hadnagynak.

— Mi ez? — kérdezte König.

— Az 500,000 frank.

— És a kamatok? Ön megfelelkezik a kamatokról.

— Miféle kamatokról?

— Nem képzeli, hogy mi egy félmilliót félesztendeig itt hevertetünk... kamatok nélkül? Tízszázalékos orosz kamat szerint még 50,000 frank jár nekünk...

— Az egy évre volna!

— Háborus hónapok duplán számítanak...

És megkapták az 50,000 frankot is. Ezt azonban nem tették vissza a "Katalin cárnő" hadipéztárába.

CRAINQUEBILLE.

IRTA: ANATOLE FRANCE. — FORDITOTTA: GABOR ANDOR.

Crainquebille, meglepetésének és kétségbeesésének végtelenségében, tágra nyitott, naptól égett szemét a 64-es rendőrré meresztette s aztán összetört hangján, mely hol mintha a feje fölül jött volna, hol mintha a talpai alól, így kiáltott fel, két karját kék zubbonyán összefonva:

— Én mondtam, hogy: "Mihaszna András!" Én?!... Oh!

A letartóztatást a körülálló kereskedősegek és gyerekek vihogással fogadták. Mert kielégítette bennük azt a gusztust, mely minden embertömegben megvan a nemtelen és durva jelenetek iránt.

De utat törvén magának a csoporton keresztül egy igen szomorú arcú öreg ur, aki feketébe volt öltözve és magastetejű kalapot viselt, a rendőrhöz lépett és lassan, de nagyon határozottan, hallkan ezt mondta neki:

— Maga téved. Ez az ember nem sértette meg.

— Avatkozzék a maga dolgaiba — felelt neki a rendőr, anélkül, hogy talán megfenyegette volna, mert jól öltözött emberrel beszélt.

Az öreg ur azonban igen nyugodtan és makacsan ottmaradt. A rendőr azt mondta neki, hogy majd a biztosnál beszéljen.

Közben pedig Crainquebille újra így kiáltott:

— Én mondtam, hogy: "Mihaszna András!" Oh!...

Éppen e szavakat ejtette ki nagy csodálkozással, mikor Bayardné asszony, a eszmadiané feléje tartott, tizennégy sousvat kezében. De már a 64-es rendőr galléron ragadta és Bayardné asszony, azt gondolván, hogy senki sem tartozik egy olyan embernek, akit a rendőrségre visznek, a tizennégy sous köténye zsebébe csuszattatta.

És Crainquebille látván, hogy kocsiját elveszik tőle, szabadságától megfosztják, lábai alatt szakadék nyílik és a nap is kihuny fölötte, csöndesen morogta:

— Eh, mindegy...

A rendőrbiztos előtt az öreg ur kijelentette, hogy utjában a kocsitorlóadás által megállítva, tanuja volt a jelenetnek s ő azt mondja, hogy a rendőrt nem sértette meg senki, hogy a rendőr teljességgel csalódásban van. Megmondta nevét és állását: doktor David Matthieu, az Ambroise-Paré kórház főorvosa, a becsületrend tisztje.

Más időben ily tanuvallomás tökéletesen elegendő lett volna a rendőrbiztosnak, de akkorában a tudósok gyanusak voltak Franciaországban.

Crainquebille, kit a dutyiban tartottak, a rendőrségen töltötte az éjszakát, aztán reggel átvitték az ügyészség fogházába.

A börtön sem fájdalmas, sem megalázó nem volt szemében. Csak szükséges következménynek látta. Ami legjobban meglepte a belépésnél: a fal és padló tisztasága volt.

Emyit mondott:

— Tiszta helynek, tiszta hely

ez. Szent igaz. Akár a padlóról lehetne enni is.

Mikor magára maradt, odébb akarta húzni a széket, de észrevette, hogy a falhoz van erősítve. Hangosan adott kifejezést esodálkozásának:

— Milyen furesza gondolat! Már ezt én soha ki nem találtam volna, nem én!

Leült, kifeszítette hüvelykujját és úgy maradt, tovább barmulva.

A csend és a magány ránehezettek. Unatkozott és nyugtalan-kodva gondolt a hatósági raktárba vitt kocsijára, mely még tele volt káposztával, répával, kalarábéval és egyéb főzelékemével.

Aggódva kérdezte önmagától:

— Hová tuszkolták be a kocsimat!

A harmadik napon meglátogatta ügyvédje, Lemerle mester, egyike a párisi kamara legifjabb tagjának, a "Franca hazafiak ligája" valamelyik osztályának elnöke.

Crainquebille megpróbálta elbeszélni neki az ügyet, ami nem olyan könnyű dolog volt, mert a főzelékáros nem szokott a beszédhez. Mindamellet egy kis segítséggel keresztülvergődött volna rajta. Hanem az ügyvédje bizalmatlan ábrázattal csak fejét csóválta mindarra, amit mondott és papirjai közt lapozgatva váltig ezt mormogta:

—Hm, hm! semmit se látok mindebből az iratokban.

Aztán egy kissé fáradtan, szöke bajuszát megpödörve szólott:

— A saját érdekében talán jobb volna, ha beismerné. Én részemről azt hiszem, hogy az ön abszolút tagadási rendszere határozott ügytelenség.

Attól fogva aztán Crainquebille vallott volna, ha tudta volna, mit kell vallania.

III.

Crainquebille az igazságszolgáltatás előtt.

Bourriche elnök ur teljes tíz percet szentelt Crainquebille kihallgatására. Ez a kihallgatás több világosságot derített volna, ha a vádlott felelt volna a kérdésekre, melyeket föltekert neki. De Crainquebille nem volt hozzászokva a sok beszédhez s ily társaság előtt a tisztelet és a félelem beragasztották a száját.

Hallgatott tehát és az elnök maga adta meg a válaszokat. Így összegezte Crainquebille feleleteit:

— Szóval beismeri, hogy azt mondta: "Mihaszna András".

— Azt mondtam, hogy "Mihaszna András", mert a rendőr ur mondta, hogy "Mihaszna András". Akkor mondtam, hogy "Mihaszna András".

Azt akarta megértetni, hogy mikor legnagyobb meglepetésére a rendőr e szavakat tulajdonította neki, e meglepetésében ismételte a különös szavakat, melyeket hamisan irtak terhére s melyeket semmiesetre ki nem mondott. Azt mondta: "Mihaszna

András", ahelyett, hogy azt mondta volna:

— Én megsértettem volna önt? Hát elhíheti rólam?

Bourriche elnök ur nem így fogta fel.

— Azt állítja, hogy a rendőr mondta ezt előbb?

Crainquebille lemondott a magyarázatról. Nagyon nehezeze esett volna.

— Nem erősködik mellette. He-lyesen teszi. — mondta az elnök. És behívta a tanukat.

A 64-es rendőr, névszerint Bastien Matra, megesküdött, hogy az igazat beszéli, semmi mást, csak a pusztá igazságot.

Aztán e szavakkal vallott:

— Október huszadikán szolgálatban lévén, a déli órákban észrevettem a Montmartre-utcán, hogy egy egyén, akit vándor kereskedőnek néztem, kocsijával tilos módon megállt a 328-ik számnál, ami forgalom-torlódást okozott. Háromszor adtam meg neki a parancsot, hogy menjen tovább, aminek ő nem engedelmekedett. És mikor tudtára adtam, hogy az eljárást foganatosítani fogom vele szemben, ezzel a kiáltással felelt: "Mihaszna András" — amit én sértő kifejezésnek gondoltam.

Ezt a vallomást, mely biztos és kimért volt, a bíróság határozott kedvtelenséggel hallgatta. A védelem megidézte Bayardné asszonyt, a eszmadia feleségét, David Matthieu urat, az Ambroise-Paré kórház főorvosát, a becsületrend tisztjét. Bayardné, állítása szerint, se hallója, se látója nem volt semminek. Matthieu doktor abban a tömegben volt, mely összegyűlt a rendőr körül s megakadályozta Crainquebille a továbbmenésben.

— Tanuja voltam a jelenetnek mondta a doktor. — Láttam, hogy a rendőr téved: nem sértette meg a vádlott. Odaléptem és ezt tudtára adtam. A rendőr tovább is fogva tartotta a kereskedőt és azt mondta, hogy köyesssem a biztos elé. Meg is tettem. Ismételtam kijelentésemet a rendőrbiztos előtt.

— Leülhet — mondta az elnök. — Teremőr, hívja vissza Matra tanut.

— Matra, mikor maga a vádlottat letartóztatta, Matthieu doktor ur nem jegyezte meg magának, hogy téved?

— Azaz, hogy megsértett, elnök ur!

— Mit mondott magának?

— Azt mondta, hogy: "Mihaszna András".

A hallgatóság soraiban zaj és nevetés hallatszott.

— Távozzhat — mondta sietősen az elnök.

És értésére adta a közönségnek, hogy ha ezek az illetlen tetzés, vagy nem tetszésnyilvánítások ismétlődnek, ki fogja üritetni a termet. De a védelem gyözelmesen lobogtatja talárja ujjait és mindenki úgy vélte: Crainquebille föl fogják menteni.

A nyugalom helyreálltával Lemerle mester felállt. Védőbeszédet azzal kezdte, hogy dicsérte a rendőröket "a társadalom e sze-

gény szolgálait, kik nevelésesen esekély díjazásért fáradoalmakat szenvednek, folytonos veszedelemben forognak és a mindennapi hősiességet gyakorolják. Régi katonák ezek, kik katonák maradnak. Katonák, e szó mindent megmond..."

És Lemerle mester minden megértetés nélkül igen magas elme-futtatásokig emelkedett a katonai erények felől. Azok közül való volt ő — mondotta — "akik nem engedik meg, hogy a hadsereghez csak ujjal is nyuljanak. Ahhoz a nemzeti hadsereghez, amelyhez ő is tartozni szerencés..."

Az elnök bólintott fejével.

Lemerle mester csakugyan tartalékos hadnagy volt. Nacionalista jelölt is volt Vieilles-Haudriettes kerületében.

Igy folytatta:

— Nem, valóban nem kicsinylem a szerény és értékes szolgálatakat, melyeket a béke őrei Páris derék népének naponkint teljesítenek. És nem vállaltam volna magamra, tisztelt uraim, Crainquebille védelmét, ha benne egy régi katoná megsértőjét láttam volna. Azzal vádolják védenemem, hogy azt mondta: "Mihaszna András!" E mondat értelme nem kétséges. Ha az "Utcai nyelv szótárát" lapozgatják, ezt olvashatják benne: "Mihaszna András: először semmirekellő, éhhetetlen ember, aki mások nyakán élösködik, másodsor a rendőrséghez tartozó személy." Ezt a "Mihaszna András"-t bizonyos körben gyakorta használják. De a kérdés csupán az: hogyan mondotta ezt Crainquebille? Sőt egyáltalán mondotta-e? Engedjék meg uraim, hogy ebben kétkedjem.

— Nem gyanusítom Matra rendőrt semmi rossz gondolattal. De, mint mondottuk, nehéz szöveget teljesít. Néha fáradt, ideges, izgatott. Ilyen állapotban lehetett áldozata valami hallucinációfélenek. És midőn azt állítja, hogy David Matthieu doktor, a becsületrend tisztje, az Ambroise-Paré főorvosa, a tudás egyik fejedelme, e kitünő világfi azt kiáltotta neki: "Mihaszna András!" ekkor kénytelenek vagyunk elismerni, hogy Matra tanu az elfogultságnak betege és — ha e kifejezés nem tulságosan erős — üldözési mániában szenved.

— És akkor is, ha Crainquebille mondta volna, hogy "Mihaszna András", hátra volna még kitudni azt vajjon e szavak az ő ajkán delictumszámba mennek-e? Crainquebille egy házaló asszonynak törvénytelen gyermeke, anyja erkölestelen és iszákos volt. maga Crainquebille is alkohol-tának született. Önök láthatják, hatvan esztendei nyomor hogy el-tompította. Uraim, ki kell mondanunk, hogy Crainquebille beszámíthatatlan.

(Folytatjuk.)